

KERRO KERRO TEKÖÄLY, ONKO JUMALAA OLEMASSA?

KOLUMNI

Jumalharhat

ROBERT BROTHERUS

Maailmankuvan mahdollisimman rehellinen ja totuudenmukainen rationaalinen rakentaminen on vaikeaa.

On niin paljon potentiaalista luettavaa materiaalia siitä, miten pitäisi ajatella, minkälaisia ajattelun sudenkuoppia välttää, mitä pitäisi tietää, ymmärtää ja uskoa.

Eikä ongelmana ole vain materiaalin paljous, vaan suurelta osin sen laatu. Jo pelkästään siitä, että on olemassa paljon keskenään ristiriitaisia uskomusjärjestelmiä, tiedämme että vähintäänkin monet opit ovat virheellisiä ja siten suuri osa tarjolla olevasta materiaalista itse asiassa vie meitä kauemmaksi totuutta, eikä lähemmäksi.

Voidaan kuvitella ideaalinen prosessi, jossa sinulla olisi ääretön muisti ja ajattelukapasiteetti sekä äärettömästi aikaa lukea kaikki maailman lähteet. Näin voisit optimoida sellaisen maailmankuvan, joka on rationaalisesti mahdollisimman sopusoinnussa kaiken maailman tiedon kokonaisuuden kanssa. Optimointiprosessin lopputuloksena olisi todennäköisyysarvio 0-100 % jokaiselle koskaan esitetylle väitteelle siten, että maailmankuva kokonaisuudessaan olisi maksimaalisen todennäköinen.

Kukaan ihminen ei tällaista opiskeluprosessia todellisuudessa voi

käydä läpi, mutta prosessi muistuttaa monessa mielessä modernien tekoälyjen koulutusprosessia. Niitä koulutetaan kaikella maailman tiedolla ja prosessissa niitä ”palkitaan” totuudenmukaisista vastauksista, jolloin lopputuloksena on ohjelma, joka vain hyvin harvoin erehtyy rehellisissä arvioissaan siitä, mikä on totta ja mikä ei. On siksi herkullinen ajatus yrittää selvittää, minkälaisiin johtopäätöksiin nämä ihmiskunnan kaikki lähteet ahmineet ”gurut” ovat päätyneet vaikka pa kristinuskon oppien paikkansapitävydestä.

Aivan suoraviivaista asian selvittäminen ei ole. Ensinnäkin monia tekoälyjä on erikseen kielletty ottamasta selkeitä kantoja uskontoja tai politiikkaa koskeviin kysymyksiin, jotta ne olisivat kohteliaita ja kunnioittavia. Tällöin tuloksena on helposti ympäripyöreää soopaa tyyliin ”jotkut uskovat näin ja toiset noin ja tällaisia argumentteja puolesta ja vastaan on historian aikana esitetty”. Toinen ongelma on monia tekoälyjä vaivaava *sykofania*, eli taipumus yrittää miellyttää käyttäjää ja mukautua hänen ajatusmaailmaansa. Näin tekoäly voi helposti hypätä uskovaisten tai ateistien kaveriksi ja vastailla heidän odottamillaan tavoilla maailmankatsomuskysymyksissä ilman, että vastauksia voidaan pitää tekoälyn koko tietämyksen rehellisenä ja tasapainoisena johtopäätöksenä.

Tekoälylle voi onneksi antaa ohjeistusta ja toimintamalleja, joilla saa osittain ohitettua niiden normaalin persoonallisuuden rajoitukset sen sijaan, että vain töksäyttää tyyliin ”onko jumala olemassa?”. Itse testasin yleisimpiä tekoälyjä seuraavalla alustuksella:

”Haluan rakentaa maailmankuvaani mahdollisimman rehellisesti ja rationaalisesti. Haluan sinulta mahdollisimman suoraa, jopa tyyliä vastauksia maailmankatsomuksellisiin kysymyksiin. Haluan että käytät vastauksiesi perustana parasta ja luotetta-

vinta tietoa ja logiikkaa, jota sinulla on lähteenä tarjolla. Olen valmis mihin tahansa vastauksiin, joihin luotettavin tieto ja paras logiikka johtavat, eikä sinun tarvitse pelätä minun kaipaavan mitään tiettyä tulosta tai olevan pettynyt joihinkin toisiin vastauksiin. Täältä pohjalta pyydän sinua luettelemaan uskontojen, erityisesti kristinuskon, merkittävimmät väitteet ja arvioivan niiden todenperäisyyden tai todennäköisyyden. Kerro myös tiivis perustelu arviollesi, eli mitkä ovat ne luotettavimmiksi katsomasi tiedot ja logiikka, jolla siihen päädyit.”

Seuraavassa tiivistelmä tämän hetken parhaimpien tekoälyjen vastauksista (pidemmät vastaukset voi itse kukin pyytää suoraan ko. tekoälyiltä yllä olevalla promptilla).

Tekoäly	Perusteita ja lähteitä	Väitteet ja niiden todennäköisyys
OpenAI ChatGPT 5.2 Auto	Luonnontieteet, induktio, konvergoivat todisteet, historiallisen evidenssin heikkous, ihmeiden todistamisen vaikeus, monet keskenään ristiriitaiset uskonnot, Bayesian-analyysi	<ul style="list-style-type: none"> ■ Maailmaan vaikuttava persoonallinen jumala: matala ■ Raamattu ”jumalan ilmoitusta”: matala ■ Ihmeitä tapahtuu: hyvin matala ■ Jeesuksen ylösnousemus: hyvin matala ■ Rukous toimii: matala
Google Gemini 3 Thinking	Todistustaakka uskonnoilla, Kristinuskon historiallinen konteksti, Maailman pahuus, uskontojen rooli esi-tieteellisinä yrityksinä selittää maailmaa ja hallita kuolemanpelkoa	<ul style="list-style-type: none"> ■ Persoonallisen luoja-jumalan olemassaolo: erittäin epätodennäköinen ■ Raamatun historiallisuus: epätosi ■ Jeesuksen ylösnousemus: perusteeton ■ Kuolemanjälkeinen elämä: ei tieteellistä pohjaa ■ Rukouksen voima: tilastollisesti merkityksetön ■ Moraali jumalalta: loogisesti kestävä
Anthropic Claude Sonnet 4.6	Elämän evoluutio, Geologia, Paleontologia, Arkeologia, Neurologia, Pahuuden ongelma, Raamatun lähteiden motivoituneisuus	<ul style="list-style-type: none"> ■ Jumala on olemassa: ei todennäköinen ■ Raamattu on Jumalan sanaa: ei pidä paikkaansa ■ Jeesus nousi kuolleista: erittäin epätodennäköistä ■ Kuolematon sielu: ei evidenssin tukema ■ Rukous vaikuttaa: ei evidenssin tukema ■ Moraali vaatii jumalaa: ei päde
xAI Grok 4 Expert Thinking	Empiiriset todisteet, historiallinen analyysi, tieteellinen konsensus, kosmologia, evoluutio, looginen päättely, Occamin partaveitsi, Pahan ongelma.	<ul style="list-style-type: none"> ■ Kaikkivaltias jumala: erittäin epätodennäköinen ■ Raamattu erehtymätöntä jumalan sanaa: erittäin epätodennäköinen ■ Jeesus jumalan inkarnaatio: epätodennäköinen ■ Jeesus nousi kuolleista: erittäin epätodennäköinen ■ Elämää kuoleman jälkeen: erittäin epätodennäköinen ■ Moraali tulee Jumalalta: epätodennäköinen

Varsinaisten perusteiden ja todennäköisyysarvioiden lisäksi monien tekoälyjen vastaukset sisälsivät muita merkittäviä huomioita, joista seuraavassa muutama esimerkki.

ChatGPT: ”Uskonnot ja väitteet nojaavat usein ilmoitukseen, yksittäisiin kokemuksiin ja kertomuserinteeseen, jotka ovat todistusarvoltaan heikompia kuin kontrolloitu havainnointi, koska ne ovat alttiita muuntumiselle, vahvistusharhalle, sosiaaliselle tartunnalle ja tulkinnalle.”

Gemini: ”Maailmankuvan rakentaminen parhaan saatavilla olevan tiedon varaan vaatii kykyä kohdata epämiellettäviäkin tosiasioita ilman kognitiivista dissonanssia.”

Claude: ”Kristinuskon yliluonnolliset väitteet eivät kestä kriittistä tarkastelua. Evidenssi on joko olematon, heikko tai aktiivisesti väitteiden vastainen.”

Grok: ”Tärkeää on **Carl Saganin** periaate *extraordinary claims require extraordinary evidence*”

Näyttää siltä, että parhaimpien tekoälyjen perusteet ja johtopäätökset kristinuskon väitteistä tukevat vahvasti ateismia. Nämä nykypäivän kovimmat ”gurut” edustavat sykofanian ja kohteliaisuuden kuoren alla sangen pitkälle vapaa-ajattelijan tieteellistä maailmankuvaa.

Kannustan itse kutakin käymään keskusteluihin tekoälyjen kanssa maailmankuvansa perusteiden syventämiseksi. Toki tekoäly voi periaatteessa erehtyä yksittäisessä kysymyksessä, mutta todennäköistä se ei ole ja vielä paljon epätodennäköisempää olisi usean tekoälyn yhtäaikainen erehtyminen useassa kristinuskoa koskevassa kysymyksessä. Toki rehellisyyteen taipuvaiset kristityt ovat jo pitkään myöntäneet, että he eivät usko uskontoonsa siksi, että se olisi todennäköistä vaan siitä huolimatta, että se on epätodennäköistä. Uskontojen puolustaminen rationaalisenä, todennäköisenä ja tieteen kanssa sopusoinnussa olevina käsityksinä joutuukin näin tekoälyn aikakaudella yhä ahtaammalle.

